

Asia: VN/25641/2023

Lausuntopyyntö työryhmän mietinnöstä; osakeyhtiölain ja osuuskuntalain muuttaminen

Yleistä

1) Lausuntonne yleisesti esityksestä.

Työryhmä on käsitellyt lukuisan määrä esityksiä osakeyhtiölain ja osuuskuntalain muuttamiseksi. Esitykset perustuvat lähinnä aiempiin oikeusministeriölle annettuihin selvityksiin osakeyhtiölain muutostarpeista, joita on sittemmin laajennettu koskemaan myös osuuskuntalakia, joka on muutettavat muuttaen kopio osakeyhtiölaista. Työryhmä on kuitenkin sivuuttanut vaikeat ja periaatteelliset ongelmat, jotka sekä osakeyhtiölaissa että osuuskuntalaissa ovat. Osakeyhtiölaista on luotu monimutkainen ja ajan myötä epäkoherentiksi muotoutuva sääntelyinstrumentti, jossa sääntelyn päätarkoitus, osakkeenomistajien sopimus yritystoiminnasta ilman osakkeenomistajien vastuuta ja osakeyhtiön sidosryhmien suoja osakkeenomistajien rajoitettua vastuuta vastaan on hämärtynyt. Kun valmistelussa on pitkälti sivuutettu tähän kohdistuvat vaikeat kysymykset, jotka vaatisivat lain kokonaistarkastelua, työryhmän mietinnöstä on väistämättä muodostunut pirstaleinen ja vaikeasti hahmotettava. Kun osuuskuntalaki on edellä mainitulla tavalla kopio osakeyhtiölaista, osuuskuntalakiin kopioidut muutokset vaikuttavat vastaavalla tavalla osuuskuntalain ymmärrettävyyteen. Osuuskuntalain osalta osuuskuntalain pirstaleisuus ja vaikea ymmärrettävyys korostuu, kun osuuskuntalaissa on runsaasti sääntelyä, jota ei käytännössä koskaan hyödynnetä, mutta joka ja ennen kaikkea johon kohdistuvat muutokset koko ajan lisäävät osuuskuntalain ymmärrettävyyden heikentymistä.

2) Lausuntonne vaikutusten arvioinnista.

Työryhmämietinnön vaikutusarviojakso on lähinnä anekdotaalinen, joten siihen ei voi ottaa kantaa. Jatkovalmistelussa on suoritettava asianmukainen vaikutusarviointi, ja toivon, että lainsäädännön arviointineuvosto kiinnittää tähän hankkeeseen erityistä huomiota, ettei työryhmämietinnössä esitetyn kaltaiset arviot pääse läpi lopulliseen hallituksen esitykseen. Minun on pakko myös sanoa, että jotkut lausumat työryhmämietinnössä vaikuttavat lähinnä insider joke -tyyppisiltä, jollaisia pitäisi tämänlaatuisessa työssä välttää.

Osakeyhtiölain ja osuuskuntalain eräitä yleisiä periaatteita sekä määritelmiä

3) (OYLE 1:3 § ja OKLE 1:3 §) Mietinnössä ehdotetaan mainittavaksi pääomaa ja sen pysyvyyttä koskevassa säännöksessä myös, että varoja voidaan käyttää vain osakeyhtiölaissa tai osuuskuntalaissa säädetyllä tavalla.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Säännös on informatiivinen ja vastaa olemassa olevaa oikeustilaa. Säännös kuitenkin selventää osakeyhtiölain systematiikkaa ja on perusteltu. Sinänsä se ei suoraan kevennä yhtiöiden hallinnollista taakkaa.

4) (OYLE 1:11 ja 12 §) Mietinnössä ehdotetaan säilytettäväksi muun kuin pörssiyhtiön sekä pörssiyhtiön lähipiiriä koskevat määritelmät. Mietinnössä ehdotetaan poistettavaksi laista informatiiviset säännökset siitä, missä tilanteissa määritelmiä on käytettävä, sekä selkeytettäväksi pörssiyhtiön lähipiirin määritelmää monin eri tavoin. Ehdotukset eivät liity osuuskuntia koskevaan kansalliseen lähipiirin määritelmään.

Ei kantaa

Perustelut

Sinänsä kannatan sääntelyn yksinkertaistamista. On kuitenkin epä johdonmukaista, että pörssiosuuskunnista ei ole säädetty osuuskuntalaissa samanlaista IFRS-perusteista lähipiirisäännöstä kuin osakeyhtiöistä. Voikin olla, että työryhmältä on loppunut usko siihen, että Suomessa olisi joskus pörssiosuuskuntia. Mielestäni voisi hyvinkin harkita luovuttavaksi nykyisestä osakeyhtiölain lähipiirisääntelystä kokonaan ja palata aiempaan oikeustilaan. Toki lähipiiristä voisi olla erillinen määritelmäpykälä, vaikkakaan sen paikka ei olisi kuten osakeyhtiölaissa yleisiä periaatteita koskevassa 1 luvussa.

Osakeyhtiön ja osuuskunnan perustaminen sekä osakkeet ja osuudet

5) (OYLE 2:4, 9:6 ja 10:7 § sekä OKLE 9:7 §) Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi osakeyhtiölain oletta masäännöksiä osakkeiden ja erityisten oikeuksien merkintähinnan kirjaamisesta kirjanpitoon. Ehdotetut säännökset vastaavat nimellisarvottoman pääomajärjestelmän mukaista, nykyisin pääsääntönä noudatettavaa käytäntöä. Vastaavaa muutosta ehdotetaan myös optio-oikeuksien ja muiden erityisten oikeuksien nojalla annettavien maksullisten osakkeiden merkintähintojen kirjaamiseen. Ehdotukset eivät liity osuuskuntien osuuksien, osakkeiden ja erityisten oikeuksien merkintähinnan kirjaamiseen kirjanpitoon, mutta osuuskunnissa uudesta osuudesta ja osuuskunnan hallusta luovutettavasta omasta osuudesta maksettu merkintähinta merkittäisiin lähtökohtaisesti osuuspääoman korotukseksi.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Muutos on perusteltu. Ymmärtääkseni se tarkoittaa, että osakeyhtiölain oletta masäännös saatettaisiin vastaamaan nykyisin vallitsevaa yhtiökäytäntöä. Tämä pienentää vähäisessä määrin (on vaikutusarvioinnin asia arvioida, kuinka paljon) hallinnollisia kustannuksia, kun perustamisen tai osakeantien yhteydessä antipäätökseen ei tarvitse ottaa erillistä määräystä, että osakkeiden merkintähinta kirjataan sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

6) (OYLE 2:6.3 ja 9:12.3 § sekä OKLE 2:6.3 ja 9:13.3 §) Mietinnössä ehdotetaan, että mainituissa säännöksissä tarkoitetuissa tilanteissa lähipiirisäännöksiä sovellettaisiin vain tilanteisiin, joissa omaisuutta ostetaan osakkeita tai osuuksia vastaan merkitsijältä itseltään tai tämän lähipiiriin kuuluvalta taholta.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Esitys on perusteltu.

7) (OYLE 2:8.3, 9:14.3-4 ja 11:4.2-3 § sekä OKLE 2:8.3, 9:15.3-4 ja 11:4.2-3 §) Mietinnössä ehdotetaan osakkeiden maksun todentamisen edellytyksiä muutettavaksi siten, että vaatimuksia tilintarkastajan todistuksesta sovellettaisiin pakottavana vain julkisiin osakeyhtiöihin sekä pörssiosuuskuntiin. Tiettyjen yksityisten osakeyhtiöiden ja muiden osuuskuntien osalta osakkeiden maksun todentamisen edellytyksiä kevennettäisiin. Vastaavia muutoksia ehdotetaan myös osakeannissa annettujen osakkeiden maksamiseen sekä rahastokorotukseen liittyvistä selvityksistä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Esitys on perusteltu. Muutoksella poistettaisiin velvollisuus ostaa tilintarkastajan lausunto tilanteissa, joissa se on selkeästi tarpeetonta.

Osakeyhtiölain 3 luku ja osuuskuntalain 4 luku: sallitut vaihdannarajoitukset ja etuostolauseke

8) (OYLE 3 luku sekä OKLE 4 luku) Mietinnössä ehdotetaan säilytettäväksi säännös sallituista osakkeiden ja osuuksien vaihdannanrajoituksista. Uutta olisi, että sallituksi yhtiöjärjestyksen tai osuuskunnan sääntöjen määräykseksi voitaisiin lisätä etuosto-oikeutta koskeva lauseke. Tällaisen lausekkeen mukaan muu kuin yhteisön omistama osake on tarjottava ostettavaksi osakkeenomistajalle tai jäsenelle, yhteisölle tai muulle henkilölle ennen sen siirtämistä uudelle omistajalle.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Periaatteessa meillä on kaksi vaihtoehtoa, joko luopuminen tyyppipakkoperiaatteesta kokonaan tai sallittujen vaihdannanrajoituslausekkeiden laajentaminen sellaisiin rajoituksiin, jotka ovat tyyppillisiä muiden maiden lainsäädännössä ja yhtiökäytännössä osakassopimusten kautta. Etuostolauseke on juuri tällainen tyyppillinen rajoituslauseke, jonka ottaminen suomalaiseenkin repertuaariin on perusteltua.

Yhtiökokous ja osuuskunnan kokous

9) (OYLE 5:21.2 § 4 kohta, 16:11.1 § 6 kohta, 17:11.1 § 6 kohta ja 17a:16.1 § 6 kohta sekä OKLE 5:23.2 § 4 kohta, 20:11.1 § 6 kohta ja 21:11.1 § 6 kohta sekä kaikkiin edellä mainittuihin pykäliin uusi momentti) Mietinnössä ehdotetaan, että pörssiyhtiössä ja -osuuskunnassa ja yhteisöissä, joiden osake on kaupankäynnin kohteena monenkeskisessä kaupankäyntijärjestelmässä, poistetaan säännöksissä tarkoitettu velvollisuus laatia hallituksen selostus tilikauden jälkeisistä tapahtumista. Muidenkaan

yhtiöiden osalta tätä ei ehdotuksen mukaan jatkossa tarvittaisi, jos säännöksissä tarkoitettuja tapahtumia ei ole ollut. Jos tällaisia tapahtumia on ollut, nykyiseen tapaan niistä on kerrottava selostuksessa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Ehdotus on perusteltu.

Erityinen tarkastus

10) (OYLE 7:7 § sekä OKLE 7:15 §) Mietinnössä ehdotetaan, että erityinen tarkastus voidaan määrätä yhtiön tai osuuskunnan itsensä lisäksi myös sen yhteen tai useampaan tytäryhteisöön.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Ehdotus on oikeustilaa selkeyttävä.

11) (OYLE 7:8 a § ja 25:2 § sekä OKLE 7:16 a § ja 27:2 §) Mietinnössä ehdotetaan osakeyhtiö- ja osuuskuntalaissa nimenomaisesti säädettäväksi yhteisön johdon myötävaikutusvelvollisuudesta erityistä tarkastajaa kohtaan. Mietinnössä ehdotetaan myös, että tämän velvollisuuden rikkominen tulisi rangaistavaksi rikosoikeudellisena osakeyhtiö- tai osuuskuntarikkomuksena.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Säännös tarkentaa yhteisöjen johdon huolellisuus- ja lojaliteettivelvollisuutta ja on sellaisenaan oikeustilaa sekeyttävä. Sinänsä tulee suhtautua pidättyvästi rikosoikeudellisten seuraamusten käyttämiseen osakeyhtiö- ja osuuskuntaoikeudellisten velvoitteiden tehostamisena, mutta erityisessä tarkastuksessa on kyse yleisen edun ajamisesta, jolloin sen toteuttamisen haittaaminen voi olla perusteltua säätää rangaistavaksi.

Osake- ja osuusanti sekä optio- ja muut erityiset oikeudet osakkeisiin

12) (OYLE 9:2.2, 10:2.2 ja 11:2.2 § sekä OKLE 9:3.2, 10:2.2 ja 11:2.2 §) Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi osakeyhtiölain ja osuuskuntalain osake- ja osuusantivaltuutusta koskevaa olettafasäännöstä siten, että uusi valtuutus ei kumoa vanhaa. Vastaavalla tavalla myöskään optio- ja muiden erityisten oikeuksien antamista tai rahastokorotusta koskeva uusi valtuutus ei jatkossa kumoaisi vanhaa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Ehdotus on järkevä ja oikeustilaa selkeyttävä.

13) (OYLE 9:20 § sekä OKLE 9:21 §) Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi sääntelyä siten, että siinä täsmennetään, miten osake- tai osuusantivaltuutuksen nojalla annettavien osakkeiden tai osuuksien enimmäismäärä lasketaan, kun yhteisö päättää valtuutukseen perustuen maksuttomasta annista itselleen.

Säännöksen mukaan tällainen anti ei vähentäisi valtuutuksen nojalla annettavien osakkeiden tai osuuksien enimmäismäärää, jollei valtuutuksessa nimenomaisesti määrätä toisin.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Ehdotus on järkevä ja oikeustilaa selkeyttävä.

14) (OYLE 10:1, 10:3.1 § 6 kohta ja 10:7.1 § sekä OKLE 10:1, 10:3.1 § 6 kohta ja 10:7.1 §) Mietinnössä ehdotetaan, että sallitaan vastikkeetta tapahtuva osakkeiden ja osuuksien merkintä optio-oikeuksien tai muiden erityisten oikeuksien nojalla. Tällaisten antamiselta edellytetään erityisen painavaa taloudellista syytä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Ehdotus on järkevä ja oikeustilaa selkeyttävä.

15) (OYLE 10:3.1 § 5 kohta sekä OKLE 10:3.1 § 5 kohta) Mietinnössä ehdotetaan joustavoitettavaksi merkintähinnan määrittämistä nykyisestä. Optio- tai muiden erityisten oikeuksien antamista koskevassa päätöksessä voitaisiin mainita osakkeiden ja osuuksien merkintähintojen sijasta vaihtoehtoisesti niiden laskemisessa käytettävät perusteet. Merkintähinnan laskemisessa käytettävänä perusteena voisi olla esimerkiksi osakkeen ja osuuden tietyllä tapaa määräytyvä käypä arvo, tuottoarvo tai vastaava muu ennakoitava arvonnäytystapa.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Ehdotus on järkevä ja oikeustilaa selkeyttävä.

Osake- ja osuuspääoman korottaminen

16) (OYLE 11:3.1 § sekä OKLE 11:3.1 §) Mietinnössä ehdotetaan selkeytettäväksi osake- ja osuuspääomasijoituksen hyväksymistä siten, että asiasta voitaisiin päättää myös yhtiökokouksessa tai osuuskunnan kokouksessa. Yhtiökokouksen tai osuuskunnan kokouksen toimivalta olisi hallitukseen nähden rinnakkainen.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Ehdotus on järkevä ja oikeustilaa selkeyttävä.

Yhtiön omat osakkeet ja osuuskunnan omat osuudet ja osakkeet

17) (OYLE 15:9.3 § sekä OKLE 19:9.3 §) Mietinnössä ehdotetaan määräosan arvioinnin ajankohtaa aikaistettavaksi siten, että säännöksissä tarkoitettua yhdistettävien (lunastettavien) pörssi-yhtiön osakkeiden tai pörssi-osuuskunnan osuuksien ja osakkeiden enimmäismäärää arvioitaisiin jatkossa sellaisen osakasluettelon tai jäsen- ja omistajaluettelon perusteella, joka saisi olla laadittu aikaisintaan

kaksi arkipäivää ennen yhdistämistä käsittelevän yhtiökokouksen tai osuuskunnan kokouksen koollekutsumista.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Ehdotus on järkevä.

18) (OYLE 15:10.3 § sekä OKLE 19:10.3 §) Mietinnössä ehdotetaan sääntelyä muutettavaksi siten, että yhtiöjärjestyksessä tai osuuskunnan säännöissä voidaan määrätä, että yhtiön tai osuuskunnan lisäksi jatkossa myös muulla osapuolella on oikeus hankkia tai lunastaa yhteisön osakkeita tai osuuksia.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Ehdotus on järkevä ja oikeustilaa selkeyttävä.

19) (OYLE 15:11 ja 15:12.2 §) Mietinnössä ehdotetaan poistettavaksi julkisten osakeyhtiöiden omien osakkeiden määrää koskevat perusteettomat määrälliset rajoitukset. Ehdotukset eivät liity osuuskuntia koskevaan kansalliseen sääntelyyn.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Ehdotus on järkevä.

Varojen jakaminen

20) (OYLE 8:9.2 § sekä OKLE 8:9.2 §) Mietinnössä ehdotetaan erityisen konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden kumoamista. Jatkossa konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus tulisi yksinomaan kirjanpitolaista.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuuden tulee periaatteessa perustua vain kirjanpitolakiin. Muutos on perusteltu.

21) (OYLE 13:8 § sekä OKLE 16:9 §) Mietinnössä ehdotetaan selkeytettäväksi varojenjako koskevien säännösten soveltamista vähäisiin yleishyödyllisiin tai rinnastettaviin lahjoihin. Nykyistä käytäntöä vastaavalla tavalla erityistä tulee varmistaa yhteisön maksukyvyn säilyttäminen.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Ehdotus on järkevä ja oikeustilaa selkeyttävä.

22) (OYLE 13:10.1 § sekä OKLE 16:11.1 §) Mietinnössä ehdotetaan rajattavaksi omien osakkeiden ja osuuksien hankinnan erityinen rahoituskielto siten, että se koskee jatkossa vain julkisia osakeyhtiöitä ja pörssiosuuskuntia.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Kannatan OYL 13:10 §:n rahoitusapuseränsäntönsä kumoamista yksityisiltä osakeyhtiöiltä mietinnössä ehdotetulla tavalla. Sen sijaan ehdotan, että vuoden 2017 yhtiödirektiivin mahdollistama optio otetaan käyttöön julkisille osakeyhtiöille, kuten on tehty Suomelle läheisissä muissa eurooppalaisissa oikeusjärjestyksissä, kuten Norjassa ja Ruotsissa. Ottaen huomioon pohjoismaisen yhtiöoikeuden edelleen vallitseva yhdenmukaisuus, on vaikeasti perusteltavissa, miksi Suomen oikeus poikkeaisi tässäkin suhteessa drastisesti verrokkimaistaan. Toki on totta, että direktiivin mukainen sääntelyoptio onkin pohjoismaisesta näkökulmasta kirjoittamistavaltaan varsin keskieuropalaisen kamala. Olemme kuitenkin joutuneet ottamaan vastaavia kamaluuksia käyttöön muualla yhteisöoikeudessa esimerkiksi yritysrajatun osalta.

Työryhmämietinnössä on arvioitu rahoitusapua koskevan direktiivioption hyödyntämistä. Mietinnössä on katsottu, että direktiivin mahdollistaman option hyödyntäminen johtaisi mahdollisuutta käyttävissä yhtiöissä merkittävään tarpeeseen käyttää neuvonantajia ja lisäksi sääntelytaakkaa vähentäen option käyttämisestä mahdollisesti saatavaa hyötyä, eikä työryhmässä ole ollut tältä osin riittävää tukea yksityiskohtaisen valmistelun jatkamiselle tässä vaiheessa. Kun vastaavanlainen vuoden 2017 yhtiödirektiivin optio on käytössä Tanskassa ja Norjassa siten, että vastaavaa sääntelyä sovelletaan myös yksityisiin yhtiöihin, voidaan suhtautua varauksella siihen, että option hyödyntäminen tulisi olemaan yhtiökäytännössä huomattavan haasteellista. On myös vaikea nähdä, että yhtiöiden vapaassa valinnassa olevan uuden toimintamahdollisuuden olemassaolo olisi kokonaisuutena sääntelytaakkaa, koska todennäköisesti optiota hyödyntäisivät vain ne yritykset, jotka katsovat sen olevan itselleen tarkoituksenmukaista. Se, että työryhmätyön aikana ei ole ehditty valmistelemaan säännöstä ja sen perusteluita on ymmärrettävää, kun otetaan huomioon työryhmän tehtävänanto. Tästä syystä onkin tarkoituksenmukaista pyrkiä lisäämään direktiivin option hyödyntämistä koskeva säännös osakeyhtiölain muutosten jatkovalmistelun aikana.

23) (OYLE 14:2.2 § sekä OKLE 18:2.2 §) Mietinnössä ehdotetaan täsmennettäväksi säännöstä varojenjaosta, joka liittyy tappion kattamiseksi tehdyn osake- tai osuuspääoman alentamisen jälkeiseen aikaan, nykyistä yhtiökäytäntöä vastaavalla tavalla. Ehdotettu lisäys koskisi menettelyä, jossa aikaisintaan alentamishakemuksen yhteydessä haetaan vapaaehtoisesti myös velkojien suojaamenettelyn aloittamista. Varoja voitaisiin jakaa yhdellä loppuun saatetulla kuulutusmenettelyllä, ennen kuin varojenjakokiellon kolmen vuoden karenssiaika on päättynyt.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

Velkojien suojaamenettelyyn liittyvät kuulutusajat

24) (OYLE 14:4, 16:6-7, 17:6-7 ja 17a:11-12 § sekä OKLE 18:4, 20:6-7, 21:6-7 ja 22:7 §) Mietinnössä ehdotetaan lyhennettäväksi velkojiensuojamenettelyyn liittyvien kuulutusten vähimmäismäärääikää kolmesta kuukaudesta kahteen kuukauteen sekä tunnetuille velkojille annettavien kirjallisten ilmoitusten vähimmäismäärääikää kuukaudesta kolmeen viikkoon.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Pohjoismaisten verrokkien esimerkkiä noudattaen kuulutusaika voitaisiin lyhentää neljään viikkoon kuten Tanskassa tai edes kuuteen viikkoon kuten Norjassa.

Yhtiö- ja osuuskuntarakenteen muuttaminen

25) (OYLE 16:4.2 ja 17:4.2 § sekä OKLE 20:4.2 ja 21:4.2 §) Mietinnössä ehdotetaan nykyistä käytäntöä vastaavalla tavalla, että jatkossa osakeyhtiö- tai osuuskuntalaissa ei edellytetä tilintarkastajan lausunnon antamista kombinaatiosulautumisessa tai jakautumisessa perustettavalle yhteisölle.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Ylipäättään on järkevää vähentää velvollisuuksia ostaa tilintarkastajalta lausuntoa yli lakisääteisen taikka yhtiöjärjestykseen tai sääntöihin perustuvan tilintarkastuksen ja kestävyysraportointivarmennuksen.

26) (OYLE 16:15, 17:15 ja 17a:27 § sekä OKLE 20:16 ja 21:16 §) Mietinnössä ehdotetaan, että yritysjärjestelyihin liittyviä, velkojen vastustusta koskevia riita-asioita olisi mahdollista käsitellä yleisen tuomioistuimen sijaan vaihtoehtoisesti myös lakisääteisessä välimiesmenettelyssä. Ehdotuksissa on kiinnitetty huomiota myös velkojen oikeusturvan takeiden säilyttämiseen.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Velkojen oikeusturvan takeiden säilyttämiseen on perusteluissa kerrotulla tavalla kiinnitettävä erityinen huomio erityisesti mitä tulee välimiehen toimivaltaan tutkia yhteisön ja velkoja välistä perussuhdetta.

Osakkeiden, osuuksien sekä erityisten oikeuksien lunastamista koskeva lakisääteinen välimiesmenettely

27) (OYLE 16:13, 16:24 a, 17:13, 17:23 a ja 17 a:18 § sekä OKLE 20:14 ja 21:14 §) Mietinnössä ehdotetaan osakeyhtiölain ja vastaavasti osuuskuntalain yritysjärjestelyjä koskevissa luvuissa tarkennettavaksi välimiesten valitsemista koskevan hakemuksen tekemistä Keskuskauppakamarin lunastuslautakunnalle. Hakemuksen tekemisen määräaika koskevana ehtona sinänsä voitaisiin säilyttää yksi kuukausi yhtiökokouksesta tai osuuskunnan kokouksesta. Kuitenkin itse lunastusasian vireilletulon ajankohta ratkeaisi ehdotuksen seurauksena jatkossa osakeyhtiölain 18 luvun 4 §:n 2 momentissa ja vastaavasti osuuskuntalain 26 luvun 5 §:n 2 momentissa säädetyn mukaisesti silloin, kun hakemus tai sen jäljennös annetaan tiedoksi vastapuolelle.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Esitys on perusteltu.

28) (OYLE 18:5 §) Mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi osakeyhtiöiden vähemmistöosakkeenomistajille haettavan uskotun miehen asemaa siten, että uskotulla miehellä olisi oikeus vaatia ennakkoa tai vakuutta hänelle tulevasta korvauksesta. Ehdotukset eivät liity osuuskuntiin.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Esitys on perusteltu.

Selvitystila, konkurssi ja purkaminen

29) (OYLE 20:19 a § sekä OKLE 23:19 a §) Mietinnössä ehdotetaan, että yksityisen osakeyhtiön ja osuuskunnan toiminta voitaisiin jatkossa päättää yhteisön rekisteristä poistamista koskevan hakemuksen ja rekisterimerkinnän perusteella edellyttäen, että kaikki velat maksetaan ja kaikkien jäljellä olevien varojen jakamista koskeva päätös on tehty. Jos osake- tai osuuspääomaa tai muuta sidottua omaa pääomaa jaetaan ilman laissa säädettyä velkojensuojamenettelyä, varoja saaneet ovat kuitenkin vastuussa yhteisön veloista saamansa sidotun oman pääoman määrällä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

30) (OYLE 20:23.1 § sekä OKLE 23:23.1 §) Mietinnössä ehdotetaan selkeytettäväksi sääntelyä viittaamalla oman pääoman menettämiseen nykyisen osake- tai osuuspääoman menettämisen sijaan. Rekisteri-ilmoituksen tekemisen ajankohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi säätämällä kohtuullisesta kahden kuukauden enimmäismääräajasta. Rekisterimerkinnän poistamista koskevassa säännöksessä edellytettäisiin, ettei yhteisö oma pääoma ole negatiivinen.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

31) (OYLE 20:25.1 § sekä OKLE 23:25.1 §) Mietinnössä ehdotetaan, että yhteisön konkurssiin luovuttamista koskeva päätös olisi mahdollista tehdä myös yhtiökokouksessa tai osuuskunnan kokouksessa. Yhtiökokous tai osuuskunnan kokous saisi päättää asiasta ainakin silloin, kun asia saatettaisiin sen ratkaistavaksi tai kun osakkeenomistajat tai jäsenet ovat asiasta yksimielisiä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

Tilintarkastajan tai kestävyysraportoinnin varmentajan vahingonkorvausvastuuta koskevat vanhentumisajat

32) (OYLE 22:8 § sekä OKLE 25:8 §) Mietinnössä ehdotetaan lisättäväksi osakeyhtiölakiin ja osuuskuntalakiin kestävyysraportoinnin varmentajaa vastaan nostettavaa kannetta koskeva määräaika. Lisäksi mietinnössä ehdotetaan poistettavaksi tilintarkastajan ja yhteisön johdon vahingonkorvausvastuun vanhentumisaikojen vähäiset erot tilintarkastuskertomuksen osalta. Sama koskisi jatkossa myös kestävyysraportoinnin varmennuskertomusta.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

Tiedoksiannot yhtiölle tai osuuskunnalle

33) (OYLE 24:5.3 § sekä OKLE 26:10.3 §) Mietinnössä ehdotetaan uudella säännöksellä ratkaistavaksi tiedoksianto koskeva ongelma, joka koskee yhteisöä sen vuoksi, ettei yhdelläkään sen johdon jäsenellä ei ole asuinpaikkaa ETA-valtiossa eikä siihen ole saatu poikkeuslupaa. Ehdotuksessa säädettäisiin, että jos yhteisöllä ei ole osakeyhtiölain tai osuuskuntalain asuinpaikkasäännösten mukaista hallitusta tai muuta edustajaa, tiedoksianto yhteisölle toimitettaisiin osakeyhtiölain 24 luvun 5 §:n 2 momentin mukaisesti tai osuuskuntalain 26 luvun 10 §:n 2 momentin mukaisesti sijaistiedoksiantona.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

-

Osuuskuntalaki: yhteinen jäsenyys

34) (OKLE 3:1 a §) Mietinnössä ehdotetaan otettavaksi osuuskuntalain 3 lukuun uusi pykälä yhteisestä jäsenyydestä ja siihen liittyvien oikeuksien käyttämisestä. Yhteisen jäsenyyden voisivat muodostaa useat luonnolliset henkilöt tai oikeushenkilöt yhdessä. Lisäksi ehdotetaan, että yhteiseen jäsenyyteen liittyviä oikeuksia voitaisiin käyttää vain yhteisen edustajan kautta. Ehdotus vastaisi pääosin nykyistä osuuskuntakäytäntöä.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Esitys on tarpeellinen ja ehdotettu sääntelytapa toimiva.

Osuuskuntalaki: osuuskunnan kokous ja edustajisto

35) (OKLE 5:41.4 §) Mietinnössä ehdotetaan selkeytettäväksi osuuskuntalain 5 luvussa jäsenten sekä osuuden ja osakkeen omistajien asemaa siten, että laintasoisista säännöksistä ilmenee, ettei näillä ole ääni- tai kannatusoikeutta edustajiston kokouksessa käsiteltävissä asioissa. Päätöksentekovalta kuuluu edustajiston jäsenille. Sen sijaan jäsenellä tai osuuden tai osakkeen omistajalla olisi jatkossa oikeus vaatia oikeutensa palautusta. Laissa täsmennettäisiin näiltä osin myös palautusmenettelyä koskevia vaatimuksia.

Kannatan muutettuna

Perustelut

Äänivalta osuuskunnan kokouksessa on jäsenillä. Mikäli osuuskunnassa on edustajisto, äänivalta on jäsenten valitsemilla edustajilla. Vaikka sääntömääräyksellä jäsenen äänimäärä voidaankin sitoa jäsenen omistamien osuuksien tai osakkeiden määrään, tästä huolimatta pelkkä osuuksien omistaminen ei tuo äänivaltaa. Tähän on kuitenkin tehty osuuskuntalaissa poikkeuksia, joilla ei kuitenkaan ole johdonmukaista perustaa. Työryhmämietinnössä on puututtu räikeimpiin epäkohtiin, mutta työ on jäänyt kesken.

Voimassa olevan lain mukaan osuuden ja osakkeen omistajilla, sekä jäsenillä että muilla, on oikeus sekä osuuskunnan kokouksessa (OKL 5:32 §) että edustajiston kokouksessa (5:41.4 §) oikeus vastustaa säännöksissä yksilöityjä heidän tai heidän omistamiensa osuuksien tai osakkeiden asemaa heikentäviä päätöksiä (OKL 5:30 ja 31 §). Osuuskunnan kokouksessa päätös edellyttää jäsenten kannatuksen lisäksi sitä, että päätöstä kannattaa vastaava enemmistö osuuden ja osakkeenomistajista. Työryhmä on ehdottanut, että edustajisto-osuuskunnissa osuuden omistajalla ei olisi vastustusoikeutta, vaan oikeus osuuden tai osakkeen merkintähinnan palautukseen OKL 17:1 §:n ja 18 luvun säännöksiä noudattaen. Sen sijaan osuuskunnissa, joissa on osuuskunnan kokous, osuuden tai osakkeen omistajalla säilyisi vastustusoikeus, koska OYL 5:32 §:ää ei ehdoteta muutettavaksi. Työryhmän ehdotus jää näin epäloogiseksi, koska osuuden tai osakkeen omistajan oikeusasema riippuisi satunnaisesti siitä, onko osuuskunnassa päätöshetkellä edustajisto vai ei. Muutosehdotus on ulotettava näin koskemaan myös osuuskuntia, joissa ei ole edustajistoa.

Työryhmämietinnössä ehdotetun mukainen muutos merkintähinnan palautuksesta ilman että osuuden omistajalla olisi mahdollisuus vaikuttaa päätökseen, to-dennäköisesti heikentää muiden kuin jäsenten kiinnostusta sijoittaa osuuskuntiin, ja näin ollen osuuskunnan rahoitusmahdollisuuksia. Osuuskunnan tulisikin, merkintähinnan palautuksen sijasta, olla velvollinen OKL 5:30 ja 5:31 §:ssä tarkoitetuissa asioissa lunastamaan osuudet tai osakkeet näiden omistajien niin vaatiessa.

Osuuskuntalaki: eronneen jäsenen vastuu maksamattomasta osuuden merkintähinnasta

36) (OKLE 9:14 a §) Mietinnössä ehdotetaan otettavaksi osuuskuntalain 9 lukuun ehdotetaan säännös eronneen jäsenen velvollisuudesta maksaa maksamatonta osuuden merkintähintaa tietyissä osuuskunnan maksukyvyttömyyteen liittyvissä tilanteissa. Säännös vastaisi pääasialliselta sisällöltään kumotun osuuskuntalain (1488/2001) 9 luvun 9 §:ää.

Kannatan sellaisenaan

Perustelut

Ehdotus on perusteltu. EOKL 9:9:n poistaminen osuuskuntalaista oli selkeä virhe.

Kaupparekisteriliitteiden kielivaatimusten keventäminen

37) Pidätkö työryhmän mietinnön liitteenä olevassa muistiossa tarkasteltua kaupparekisteriliitteiden kielivaatimusten keventämistä perusteltuna?

Pidän keventämistä perusteltuna ja kannatan valmistelun jatkamista.

Muut huomiot

38) Muita säännöshdotuksia koskevat huomionne.

Muut huomioni koskevat nykyisten osakeyhtiölain ja osuuskuntalain välittömiä muutostarpeita, joista työryhmän esityksessä ei ole ehdotuksia ja laajempia ja periaatteellisempia huomioita, joita olen käsitellyt 39. kohdassa.

Osakeyhtiölaissa ja osuuskuntalaissa on joitakin keskeisiä sääntelykokonaisuuksia, jotka kaipaisivat pikaista tarkastelua. Näitä ovat osakeyhtiölain ja erityisesti osuuskuntalain 5 luku sekä lakien yritysjärjestelysäännökset, joista on muodostunut erittäin vaikeaselkoisia. Samoin pörssiyhtiöitä koskevan sääntelyn ripotteleminen ympäri osakeyhtiö- ja osuuskuntalakia haittaa lakien luettavuutta. Osittain nämä ongelmat vuoden 2017 yhtiödirektiivin ja sen muutosten voimaansaattamisesta Suomessa varsin vaikeaselkoisella tavalla osakeyhtiölakiin ja näiden säännösten kopioimisella osuuskuntalakiin, osittain kansallisista syistä. Erityisesti osuuskuntalain 5 luku on erittäin vaikeaselkoinen, ja esimerkiksi edustajiston sääntely on jäänyt kehityksessä lähtötasolleen 1900-luvun alkuvuosikymmenille. Työryhmän esityksessä on yritetty paikata sääntelyn räikeimpiä epäkohtia vaikkakaan ei täysin onnistuen niissäkään.

Osuuskuntalakiin otettiin vuonna 2013 säännökset osakkeista. Sääntely, jonka tarkoitus oli korvata aiemman lainsäädännön mukaiset sijoitusosuudet, jotka puolestaan vastasivat aiemman osakeyhtiölain etuosakkeita koskevia säännöksiä, on jäänyt kuitenkin täysin kuolleeksi kirjaimeksi. Työryhmä ei ole katsonut vaivan arvoiseksi ehdottaa sääntelyn kumoamista, koska se vaatisi muutoksia lukuisiin osuuskuntalain säännöksiin. Tämä saattaa olla perusteltu ratkaisu, koska sen sijaan että osuuskuntalakia muutettaisiin, se olisi syytä korvata nykyistä toimivammalla osuuskuntalailla (ks. 39. kohta). Osuuskuntalaki jäisi silloin kokonaisuudessaan kuolleeksi kirjaimeksi, ei pelkästään sen osakkeita koskevat säännökset. Osuuskuntalain ja osakeyhtiölain jättäminen julkisia ja erityisesti pörssiyhteisöjä varten vähentäisi myös tarvetta niiden rakenteelliseen uudistamiseen esimerkiksi siirtämällä porssiyhteisöjä koskevien säännökset omiksi luvuikseen lakeihin.

Pienempiä muutoksia, jotka voitaisiin toteuttaa helposti olisi rahoitusapusäännös (ks. edellä 22. kohta), pienten apporttien vapauttaminen tilintarkastajan lausunnosta sekä selventävä säännös voittovarojen siirtämisestä sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon.

39) Muut yksittäiset huomionne.

Euroopan unionin muissa jäsenvaltioissa on huomattu, että perinteinen, julkisiin osakeyhtiöihin kohdistuva monimutkainen sääntely on tullut tiensä päähän mitä tulee valtaosaan osakeyhtiöistä. Jäsenvaltioissa on käynnissä yksinkertaistamisprojekteja, joilla pyritään luomaan yksinkertaistettu

osakeyhtiömuoto ei-listaamattomia yhtiöitä, usein startupeja mutta myös perinteisempiä yhtiöitä, varten. On myös pyrkimys luoda yleiseurooppalainen yksinkertaistettu yhtiömuoto ns. 28. regiimin yhteydessä. Nämä hankkeet antavat selvän viestin siitä, että tällainen yhtiömuoto tarvitaan myös Suomessa. Osakeyhtiölain kopiaiminen osuuskuntalaiksi laajensi ongelman koskemaan myös osuuskuntia, joista muissa jäsenvaltioissa on voitu säätää hyvinkin monimuotoisilla tavoilla osuuskuntien omat intressit huomioon ottaen. Olisi toivottavaa, että viimeistään seuraava hallitus ottaisi osakeyhtiöiden ja osuuskuntien valtaosan ongelmat vakavasti ja suomalaisten yritysten kilpailukykyä tukien aloittaisi yksinkertaistettujen osakeyhtiö- ja osuuskuntalakien valmistelun. Nykyinen osakeyhtiölaki ja osuuskuntalaki voisivat säilyä listattuja yrityksiä varten; tosin osuuskuntalain käyttö jäisi todennäköisesti uudistuksen jälkeen vähäiseksi. Vaikka suhteudun epäilyksellä siihen, että yleiseurooppalainen yksinkertaistettu yhtiömuoto koskaan toteutuisi (sitä on yritetty aiemminkin lukuisia kertoja, aina epäonnistuen), sen onnistuessa suomalaisille yrityksille tulee halu siirtyä pois Suomen oikeusjärjestyksen mukaan laaditusta laista, paremman puutteessa, mikä olisi sääli Suomen kansallisen oikeuden kehittymisen näkökulmasta. Osuuskunnille ei ole tarjolla tätä vaihtoehtoa, joka merkitsisi jumittamista nykysääntelyssä, joka ei ole omiaan kannustamaan osuuskuntien perustamiseen erityisesti startup-aloilla, joilla niitä kaivataan.

Jukka Mähönen

Osuuskuntaoikeuden professori, Helsinki yliopisto, oikeustieteellinen
tiedekunta